

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia,
Drets i Memòria
**Direcció General d'Execució Penal
a la Comunitat i de Justícia Juvenil**

Programa de mediació cultural i per a la diversitat (setembre de 2023)

Índex de continguts

Justificació	3
Objectius generals	5
Objectius específics i continguts	5
Metodologia	6
Destinatari.....	6
Responsables	7
Avaluació bàsica	7
Sistema motivacional	7
Connexions del Programa amb els factors del “Manual per a la valoració estructurada de risc de violència en joves” (SAVRY)	7
Documentació: bibliografia i webgrafia.....	8

Justificació

Vivim en una societat plural

Un dels fenòmens que caracteritzen més clarament la nostra societat és la pluralitat creixent que s'hi detecta i, especialment, la diversitat cultural. La diversitat no és un fenomen nou, però darrerament s'ha accelerat. Aquest fenomen ha estat alimentat, d'una banda, pels fluxos migratoris i, de l'altra, pel canvi de paradigma social al qual totes les societats s'han vist abocades, fet que comporta la introducció progressiva del diàleg en totes les esferes de la vida per donar resposta a nous reptes.

La societat catalana és diversa perquè està formada per dones i homes de més de 176 nacionalitats, que parlen quasi 300 llengües i que pertanyen a més de 13 comunitats religioses. I aquests components de pluralisme no són blocs tancats i aturats en el temps: hi ha diversitat interna en cada col·lectiu cultural i diferents tipus de diversitats (sexual, funcional, de gènere...), i estan formats per persones diverses que tenen coneixements, experiències i posicionaments particulars respecte del grup, per la qual cosa no es poden generalitzar.

Hem de partir del marc normatiu i legislatiu que empara els drets individuals i col·lectius

La cultura forma part del sistema de drets humans instaurat per l'Organització de les Nacions Unides des de la seva creació, el 1945, i configura el que avui dia anomenem *drets culturals*. D'aquesta manera, podem entendre els drets culturals com el reconeixement a totes les persones de les facultats subjectives d'accés a l'educació i a la cultura, en ser un supòsit bàsic per al ple desenvolupament de la personalitat i una condició imprescindible per assegurar la llibertat individual i col·lectiva.

Normativa internacional

- Article 18 i 26 de la Declaració universal dels drets humans (1948).
- Article 18 del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (1966).
- Article 9 del Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals (1950).
- Article 10 de la Carta de drets fonaments de la Unió Europea (2000).
- Declaració universal de la UNESCO sobre la diversitat cultural (2001).

Normativa estatal i autonòmica

- Article 16 i 37.2 de la Constitució espanyola (1978).
- Llei orgànica 7/1980, de 5 de juliol, de llibertat religiosa (1980).
- Article 56.2.d de la Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors (2000).

- Article 19.f de la Llei 27/2001, de 31 de desembre, de justícia juvenil (2001).
- Preàmbul, article 4.3 i 42 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya (2006).
- Línies socioeducatives dels projectes educatius dels centres educatius de justícia juvenil (2014).

L'actuació educativa ha d'estar subjecta al marc normatiu i legislatiu esmentat, que empara els drets individuals i col·lectius.

Tota intervenció educativa ha de contenir una perspectiva en diversitat cultural; és a dir, tenir en compte la cultura de cada persona i la seva cosmovisió, i considerar els eixos d'interseccionalitat que hi operen (gènere, edat, raça, religió, classe social, etc.).¹

El treball en diversitat cultural s'ha d'entendre com un eix transversal d'intervenció en el projecte educatiu del centre. És necessari que totes les intervencions que es facin en els centres tinguin incorporada aquesta perspectiva i que considerin la cultura com el conjunt de trets distintius espirituals i materials, intel·lectuals i afectius que caracteritzen una societat o un grup social, que avarca, a més a més, les arts i les lletres, els estils de vida, les maneres de viure junts, els sistemes de valors, les tradicions i les creences.²

Hem d'educar en la interculturalitat

La diversitat cultural com a principi reconeix i legitima les diferències culturals entre diversos grups humans, així com l'existència, la convivència i la interacció entre diferents cultures dins d'un mateix espai geogràfic.

La intervenció des de la interculturalitat radica en la interacció entre cultures, més enllà de la visió multiculturalista, que es limita a la coexistència de diferents cultures. La interculturalitat implica diàleg, respecte i comprensió de la diversitat cultural de l'altre, dins d'un marc de convivència regulat per un sistema normatiu i legislatiu. La visió intercultural en un context sociogeogràfic comporta la interacció cultural de les persones nouvingudes i de la societat d'acollida, i respectar els trets d'identitat cultural de cada persona.

La importància d'intervenir en aquesta línia és per tots aquests motius, i és per això també que l'educació i la gestió de la diversitat cultural en els centres educatius de justícia juvenil s'ha de veure com una oportunitat d'intercanvi cultural i de foment de les competències personals necessàries per conviure, en un mateix entorn, amb persones de diferents cultures, amb respecte i comprensió per als costums d'origen, la diversitat de pensament i la diversitat religiosa, en coherència amb la legislació vigent del país de convivència.

---

¹ "Las diferencias culturales que no abordan el problema racial y de género terminan albergando la desigualdad.", segons l'article «Educación, justicia social y diversidad cultural».

² Declaració Universal de la UNESCO sobre la diversitat cultural, adoptada per la 31a reunió de la Conferència General de la UNESCO; París, 2 de novembre de 2001.

Objectius generals

Garantir els drets civils, polítics, socials, religiosos, econòmics i culturals de cada persona internada, segons la normativa internacional, estatal i autonòmica.

Promoure el coneixement i l'intercanvi cultural entre les persones internades al centre, a partir d'un model educatiu basat en els valors del respecte i l'equitat, i amb una atenció i intervenció de caire personal i educativa.

Fomentar les interaccions respectuoses entre els joves de diferents cultures i creences, a partir dels models de relació del personal del centre.

Incentivar la participació prosocial en l'entorn social i cultural més proper.

Objectius específics i continguts

Bloc 1. Coneixement d'altres cultures

Objectius específics	Continguts
<ul style="list-style-type: none"> • Identificar les característiques principals de les diferents cultures que conviuen en un context social determinat (centre, ciutat, país...). • Conèixer un marc de valors i elements compartits que configurin també una identitat col·lectiva.	<ul style="list-style-type: none"> • Drets humans, lleis i normes bàsiques de convivència. • Què s'entén per cultura i per identitat cultural. • Descripció de la pròpia identitat cultural i la de l'altre. • Quines són les creences en relació amb altres cultures. • Quins són els estereotips i prejudicis culturals més habituals. • Valors compartits en les diferents cultures.

Bloc 2. Convivència

Objectius específics	Continguts
<ul style="list-style-type: none"> • Integrar els valors bàsics per a la convivència.	<ul style="list-style-type: none"> • La tolerància i el respecte vers la diferència. La solidaritat.

Objectius específics	Continguts
<ul style="list-style-type: none"> • Potenciar la cultura del diàleg, la interrelació i la convivència. Interculturalitat. • Desenvolupar les competències psicosocials bàsiques que intervenen en una bona convivència.	<ul style="list-style-type: none"> • El racisme i la xenofòbia com a prejudicis i estereotips que dificulten la convivència. • Habilitats socials per a la bona convivència: empatia, assertivitat, escolta activa, paciència, mentalitat positiva...

Bloc 3 Participació social

Objectius específics	Continguts
<ul style="list-style-type: none"> • Identificar els elements bàsics i necessaris per a una bona participació prosocial. • Conèixer els recursos de participació social de la xarxa comunitària. • Participar de manera prosocial en els recursos de l'entorn.	<ul style="list-style-type: none"> • Els drets i els deures de la ciutadania. • Recursos d'atenció primària i especialitzada de la xarxa social. • Requisits legals (llei d'estrangeria). • Documentació i tràmits habituals en les diferents àrees: sanitària, formativa, laboral i d'habitatge. • Accés i utilització adient dels recursos de l'entorn: esportius, lleure...

Metodologia

En funció del menor o jove, del centre educatiu, del moment temporal o del context, la metodologia de les accions o les activitats educatives pot ser:

- Individual: a través d'activitats o intervencions individuals, personalitzades, dirigides al menor o jove, que ajudin a assolir els objectius del programa.
- Grupal: a través d'activitats grupals programades, pautades i previstes en la intervenció educativa del centre (activitats de convivència: àpats, jocs grupals, assemblees o tertúlies, Programa grupal de la diversitat cultural, activitats formatives a l'aula, etc.).

Destinataris

Tots els menors i joves del centre.

Es posa l'èmfasi en les persones de diferent cultura que necessiten un acompanyament més concret dels professionals del centre per entendre l'idioma, els hàbits i els costums.

Responsables

- Subdirector/a del centre
- Coordinador/a responsable del programa
- Equip multidisciplinari assignat a cada cas (psicòleg/òloga, treballador/a social, tutor/a, mediador/a cultural...).
- Educadors socials responsables de les accions i activitats grupals.

Avaluació bàsica

- Per a la intervenció individual, s'avalua l'actitud i el procés personal que fa el menor o jove al llarg del desenvolupament del seu pla de treball: receptivitat, cooperació, implicació, responsabilitat, etc.
- Per a les activitats grupals s'avaluen els criteris bàsics d'assistència, puntualitat, participació, relacions interpersonals, actituds i interès, així com altres aspectes previs o posteriors que es determinin en activitats més estructurades.

Sistema motivacional

La puntuació del sistema motivacional és en funció de la metodologia emprada:

- En el cas que sigui una intervenció individual, puntua al sistema motivacional en l'àmbit personal.
- En el cas que sigui una activitat grupal, puntua en el sistema motivacional en l'àmbit d'activitats.

Connexions del Programa amb els factors del “Manual per a la valoració estructurada de risc de violència en joves” (SAVRY)

Factors socials i contextuais

- a. Delinqüència en el grup d'iguals (S11).
- b. Rebuig del grup d'iguals (S12).
- c. Falta de suport personal o social d'altres adults (S15).
- d. Entorn marginal (S16).

Factors individuals

- a. Actituds negatives (S17).
- b. Nivell baix d'empatia o de remordiment (S21).

Factors de protecció

P1 Implicació prosocial.

P2 Suport social fort.

P3 Vincles i llaços forts amb almenys un adult prosocial.

P4 Actitud positiva cap a les intervencions i l'autoritat.

Documentació: bibliografia i webgrafia

▪ **Normativa internacional**

- Declaració universal dels drets humans (1948).
- Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals (1950).
- Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (1966).
- Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea (2000).
- [Declaració universal de la UNESCO sobre la diversitat cultural](#) (2001).

▪ **Normativa estatal i autonòmica**

- Constitució espanyola (1978).
- Llei orgànica 7/1980, de 5 de juliol, de llibertat religiosa.
- Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.
- Llei 27/2001, de 31 de desembre, de justícia juvenil.
- Estatut d'autonomia de Catalunya (2006).
- Projectes educatius dels centres educatius de justícia juvenil.

▪ [DE ZUBIRÍA, Sergio. «Educación, justicia social y diversidad cultural». *Pedagogía y Saberes*, núm. 24 \(gener 2006\).](#)

▪ [BARTEL, Patrick; BORUM, Randy; FORTH, Adelle. *SAVRY: "Manual per a la valoració estructurada de risc de violència en joves"*. Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada \(2003-2006\).](#)